

πριγκηπέσσας Μουρούζη, μαθαίνει τὸ θάνατο τοῦ ἀντρα τῆς καὶ δὲ δεῖχνει καμιὰ συγκίνηση καὶ τὰ παιδάκια ξεφωνίζουν. Τὸ φινάλε μιὰ πυρκαγιά. Ἡ τρίτη χειρότερη ἀκόμα ἀπὸ τῆς δυὸς ἄλλες, ἀφεν μπερδεύονται πρόσωπα καὶ λόγια χωρὶς νὰ καταλαβαῖνῃ ὁ θεατὴς τὶ τρέχει. Καὶ τ' εἶναι ὅλη ἡ φασεῖρι; ἡ φυὴ τῆς Πριγκηπέσσας Μουρούζη. Κ' ἡ τέταρτη στὴ Μολδοβλαχία, στὸ στρατόπεδο τοῦ Υψηλάντη. Περίφημη ἡ σκηνὴ γιὰ νὰ μᾶς δώσῃ τὴν πιονή τοῦ «21». Κ' ὅμως ὁ κ. Βῶκος δὲ μῆς λέει τίποτα πάλι σ' αὐτὴ τὴν πράξη ἐνῷ μποροῦσε πολλὰ νὰ πῆ καὶ μᾶς παρουσιάζει ἀπλούστατα μιὰ πανοραματικὴ εἰκόνα μάχης. Σπουδαῖο τὸ πράμα! Ὁ καθένας μας φανταζεται πῶς ἐπολέμησαν κι' ἐσκοτώθησαν οἱ ιερολοχῖτες, καὶ εἴταν περιττὸ ὁ κ. συγγραφέας νὰ μεταφέρῃ τὴν ιερότατη σκηνὴ ἀπὸ τὸ θέατρο τῆς φαντασίας μας στὸ φασουλίδικο σανδὶ τοῦ «Πολυθεάματος». Ἡ τελευταία μποροῦσε νὰ εἴταν καὶ παραδίκα δλου τοῦ ἑργου, ἀν ἀξίζει τὸν κόπο νὰ γίνη γιὰ τέτοιο ἔξαμβλωμα παρωδία. «Ἔχουν ραντεβού ἡ Μαντὼ καὶ η Μουρούζαινα στὴν Ακρόπολη κι' ἔκει τὰ λένε πιά.

★

Σκέφτηκε λοιπὸν καλὰ ὁ συγγραφέας καὶ μᾶζη του ὁ κ. Σενόπουλος τὶ θὰ πῆ «σύμπτην» τοῦ «21» σ' ἓνα τόσο δὲ πραματάκι ἀπὸ πέντε ἐφταμνητίκες πράξεις, τὸ «21» ποὺ μπορεῖ δλόκληρα δημητριὰ ἐπη νὰ γεννήσῃ, ἀπ' ὅπου μπορεῖν πλήθος ἔργων νὰ βγοῦνε ἐκκατομμύρια φορὲς καλύτερο τὸ καθένα ἀπ' δλόκληρο τὸ «21» του; Φαντάστηκαν ποτὲ τὴν ποιητὴς πρέπει νὰ εἴναι ἐκεῖνος ποὺ σὲ τέτοιο γιγάντιο ἑργοῦ θὰ καταπιαστῇ καὶ θὰ καταφέρῃ νὰ κλείσῃ μέσα σ' ἓνα δράμα δλόκληρη ίστορία ποὺ κάθε τῆς σελίδα είναι κι' ἀπὸ μιὰ πράγμαδια Αἰσχύλικη;

★

Μᾶς κατηγορεῖ ὁ κ. Σενόπουλος ὅτι «εἰμεθα προστλωμένοι τόσον γεροντικὰ εἰς μερικούς τύπους καὶ εἰς μερικὰ μοντέλα τέχνης ὥστε νὰ μὴν ἀνεχόμεθα δ, τι δὲν εἴναι σύμφωνον μὲ αὐτά». Ἡ τέχνη γιὰ μᾶς καὶ γιὰ τὸν κ. Ε. δὲν ἔχει οὔτε τύπους οὔτε μοντέλα. Σ' διδήποτε τύπο καὶ σ' διδήποτε μοντέλο ἔνα ἑργοῦ μπορεῖ νὰ εἴναι μεγάλο. Αὔριο νέος ποιητὴς θὰ γεννηθῇ ποὺ θὰ θελήσῃ νὰ γίνη ἐπαναστάτης στὴν Τέχνη καὶ περιφρονώντας

νὸ παλιοπήγαδο. «Θάρβω νὰ μὲ δυνείσεις κάνα κολλὸς κι' δταν θὰ γίνων τρανὴ κυρὰ κι' ἐγώ καὶ χτίσω ἀκμάρια θὰ σου τὸ ξαναδώσω μὲ τὸ παραπάνου».

«Μὴ σφυρίζεις ἔτοι γιὰ τὸ καλὸ ποὺ σου θέλω. Χαλνάς τὴν φωνούλα σου, χριστιανή, κι' ὅποιο πουλάκι δὲ λαλεῖ μάθρος καημὸς τὸ κόβει...»

«Ἐγώ νὰ καημωθῶ;... Νὰ δαγκώσεις καλήτερα τὴν γλώσσα σου, παλιοσκουπιδάρα!.. Εσύ δὲν εἶσαι ἀξία νὰ μάγναντέψεις...», ζεσκίζεται ἀναμένη ἐκείνη σὰ νὰ μυγιάζεται καὶ σταματάει λίγο νὰ τὴν κοιτάξει κατάμουτρα καὶ θαρετά.

«Η Μελάχρω κομπιάζεται καὶ ξεροκαταπίνει τὸ σάλιο της στέκεται σὰ ντρεπούμενη μὲ τὸ βαρὶ κεφάλι κρεμασμένο κάτου καὶ βλέπει τὸ μαρβειδερά τῆς χέρια ποὺ ἀφίσαν τὸ ξεσκισμένο κόσκινο νὰ κυλιστεῖ χάμου κι' ἀπλώνουνται τόρα ξερά κι' ξενεργα. Φωτίες κατακόκκινες ἀνάβουν ὄμπρός στὰ ζαλισμένα μάτια της καὶ τὸ γκίμα σὰ νὰ μυρμηγκιάζει μὲς στὶς φλέβες καὶ σὰ νὰ τὴν κεντοῦν παράξενα βελόνια. Σεσπάει κατόπι καὶ παραδέρνει ἀφρισμένη.

«Ἀκόμα, μουρή, τὰ στήθια σου δὲν ἔδεσαν καὶ μοῦ τριγυρνᾶς στὴ μιὰ ρούγα καὶ στὴν ἄλλη καὶ μοῦ σείσαται γιὰ νὰ ξελογιάζεις τὸν κόσμο;...»

— Τράβα στὴ δουλιά σου, καλὴ χριστιανή, καὶ

κάθε κανόνα θὰ γράψῃ σύφωνα μὲ τὴν δρυὴν τῆς ψυχῆς του. Θὰ γράψῃ δημος θέλει. «Ισα ἵσα αὐτὴ είναι ἡ Τέχνη· ἀν δὲν εἴταν ἔτοι τότε θάταν ἐπιστήμη κι' ἡ Τέχνη. Τύπους καὶ μοντέλα ποτὲ δὲ φανταστήκαμε στὴ φιλολογία.Τ' ἀντίθετο μάλιστα, ἴδεια μας είναι πῶς αὐτὰ στάθηκαν μιὰ μεγάλη ἀρρώστεια στὸ σύχρονο θέατρο. Μήπως ἡ νεοκλασικὴ σχολὴ ποὺ πρῶτος ὁ κ. Βῶκος δημιούργησε δὲν ἔπαιτει δρισμένο καλοῦπτι, δρισμένο μοντέλο καὶ τύπο; Μοντέλο δὲν είναι δὲ «Οθωνας ποὺ θὰ σπρώξῃ πλήθος ἀπὸ συγγραφεῖς στὸ φτιαξμένο ἔργων πάνου στὸ «έγνωσμένη» πιὰ ἐπιτυχίας θέμα ἢ σ' ἄλλα δμοικα τῆς νεώτερης ίστορίας, πάντα δμως μὲ τὸν ἴδιο ὄχλοκρατικὸ καὶ βάναυσο τρόπο τῆς «νεοκλασικῆς σχολῆς ποὺ τόσο χρέσει στὸν κ. Σενόπουλο; Μοντέλο καὶ τύπος δὲν είναι καὶ εἴναι ἀκόμα ἡ Βιζαντινὴ ίστορία ποὺ τόσες γέννησε καμικές ἀπόπειρες τραγωδίων; Ο κ. Βερναρδάκης, ἔνας δραματικός, δὲν είναι θῦμα τῶν μοντέλων αὐτῶν μὲ τὴν ψύχωσή του καὶ μὲ τὴν προσπάθεια του ν' ἀντιγράψῃ τ' ἀρχαῖο δρῦμα; Καὶ ποιός ζέρει ἀκόμα πόσο θὰ βασανίσουν τὴν φτωχή μας φιλολογία τὰ καλούπια αὐτὰ ποὺ τώρα τελευταῖα ἀρχισαν νὰ φανερώνουνται καὶ σ' ἔργα νέων ὑπὸ μορφὴ νέχες τέχνης. Καλοῦπι είναι κι' ὁ Φάσουστ, κ' ἡ «Βουλιαγμένη καμπάνα» κι' ὅτι ἄλλο μεγάλο ἢ μικρὸ ζαφνιάζει. Τύποι καὶ μοντέλα είναι δῆλα δμα σὲ σπρώχνουν σὲ μίμηση ἀνθρώπους ποὺ προσπαθοῦνε κάτω ἀπὸ ἀλλόκοτη καὶ ζαφνιαστικὴ μορφὴ νὰ κρύψουν τὴν ἀδυνατία τους στὴ δημιούργικὴ φιλολογία καὶ τὴν ποιητικὴ τους στείρωση. Τὰ γράφω αὐτὰ γιὰ νὰ δεῖξω πόσο μοῦ είναι ἀντιπαθητικὸ καθε εἰδος μοντέλου στὴ φιλολογία καὶ πῶς αἰστάνουμαι ἐλεύθερη τὴν Τέχνη ἀπὸ καθε περιφρούμενό καὶ πέρα ἀπὸ καθε δρῦμο κι' ἀκόμα ίσως γιατὶ προβλέπω ὅτι ἡ φιλολογία μας είναι μοιραίο νὰ πέφτῃ ἀπὸ μοντέλο στὸ μοντέλο πολὺν καιρὸ πρὶν κατορθώσει νὰ δώσῃ στὰ ἔργα τῆς δικό της χαραχτῆρα. Φυσικά πρέπει νὰ ἔχαιρούμενοι τοὺς λέγους ἀκλεχτοὺς συγγραφεῖς μας ποὺ σταθηκαν ἀξιοι τοῦ προορισμοῦ τους.

★

Μοῦ φαίνεται πῶς ἀρκετὴ ἀπαγόρηση τοὺς ἀναγγηνώστες τοῦ «Νουμᾶ» μὲ τὸ ζήτημα τοῦ «21». Νομίζω δμως πῶς γιὰ τέτοια ζήτημα πρέπει πάντα πλατιὰ νὰ γίνεται λόγος γιὰ νὰ βγαίνῃ ἡ ἀλήθεια στὸ φῶς. Ο κ. Σενόπουλος ὑποστήριξε

μὴ χαζίσεις μὲ μένα τὴν παραπεταμένη τώρα... «Ο τι κι' ἀν εἴμαι, δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ κρυφτῶ καὶ τὸ δείχνω πάντα στὴ ζωὴ μου: Ιδρώνω γιὰ τὸ κακαλισμένο καὶ τὸ μαρέρο ψωμὶ μου δλοένα... Ἐσύ μόνο ἀκόμα τὰ θέλεις ἔτοιμα καὶ λυπάμαι ἀφτὸν ποὺ θὰ σὲ πάρει ταῖρι του...»

Σταματάει καπέως σὰ νὰ συλλογιέται καὶ σὲ λίγο ἀνάφτει πάλε καὶ φυσάει μὲ τὶς φουσκωμένες μύτες σὰν ἀποσταμένη φοράδα.

«Καὶ τὴν φύτρα σου ἀκόμα ζέρουμε...» Εξη καλοκαίρια δὲν κουλουριάστηκαν ἀκόμα ποὺ κουβαλήθηκες ἐδῶ μ' ἔνα ξεβαμένο σκοτὶ καὶ μὲ τὸ τρύπια κορδέλια... Ξέρουμε ἀπὸ ποὺ κρατάεις ἡ σκούφια σου...»

«Τὶ ζέρεις ποὺ νὰ ζεραθεῖς, θεοπάλαβη;... Δὲν τὸ λές νὰν τὸ μάθουμε ψίχα καὶ νὰν τὸ διαλαλήσουμε μὲς στὸ χωρὶο;...», προφταίνεται μιὰ ἄλλη πού περπατάει λαβδὰ (?) κι' ἀπόδετη (3) σὰν καμιὰ θρεμένη χήνα. «Θὰ σκάσεις δὲ κόσμος σὰν τάκουσεις κι' ἀγουρο θὰν τὸ ρίζουν οἱ ζηγκαστρωμένες, μα-

2) λαβδὰ=τρόπος περπατησίας που χτυπάει κανένας τὰ κότσια του, τοὺς ἀστράγαλους.

3) ἀπόδετος=ἀνυπόδετος.

τὸ ἔργο κι' δὲ κ. Σενόπουλος δὲν είναι ἀπὸ κείνους ποὺ πρέπει νὰ μένουνε χωρὶς ἀπάντηση στὴ γνώμη τους. «Οπωςδήποτε ἡ ἀλήθεια κατὰ τὴν ἀντίληψή μου πάντα είναι μὲ λίγα λόγια αὐτὴ».

«Η «Κατοχὴ» πέτυχε γιατὶ εἶχε μέσα τὸν «Οθωνα τὸν πρῶτο Βασιλέα τῆς Ελλάδας καὶ γιατὶ δὲ Ρωμιὸς είναι πνεῦμα ἀντιδραστικὸ κι' ἔτρεξε νὰ δῆ καὶ ν' ἀκούσῃ γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ συγκρίνῃ καὶ κοιτασμοπλέψῃ καυτὰ καὶ πάιδικὰ δημος πάντα. «Η «Κατοχὴ» είταν ἔνα φιλολογικὸ μεταλλείο ποὺ ἀνακάλυψε δὲ κ. Βῶκος, καθὼς ἡ «Εξωσισμὸς μὲταξύ τοῦ μεταλλείου καύτου ποὺ τόσο γλήγορα ἐγκατέλειψε δὲ διοικητή του. Τὸ «21» δμως ἔνα καὶ δημορφάραφέας του ορόντισε ίσως περσότερο κι' ἀπ' τὴν «Κατοχὴ» νὰ τὸ φτιαξῃ γιὰ τὸν πολὺ κόσμον ἐπεισεῖς ἔνω γιατὶ δὲν ἔφεγνε τὸ πλήθος σὲ σκίφες καὶ δὲν τοῦ μιλοῦσε στὴ διψημένη γιὰ πολιτικές κοιρουσουριές ψυχῆ του. Κακὴ ἐκλογὴ θέματος καὶ τίποτα περσότερο. Νὰ γιατὶ ἀπότυχη τὸ «21» ἔργο τοῦ κ. Βώκου. «Επρεπε νάρεση στὸ λαὸ κι' σχε στοὺς λίγους, μιὰ ποὺ γι' αὐτὸν εἴταν φτιαγμένο. Τώρα λοιπὸν ποὺ κάτιος δὲ τὸ βρῆκε καλὸ, πρέπει νὰ τὸ βροῦν οἱ ἄλλοι ἔξοχο; Διπόρτο θὰ τὸ κάνουμε; Τὸ ἔργο εἴταν μὲταποτυχία καὶ γιὰ τὰ δυὸ μέρη κι' δὲ Θεός νὰ δώσῃ δῆλα τὰ τέτοιους εἴδους εἴταν νὰ πέρτουνε μ' ἀποτυχία κλασικὴ ἡ νεοκλασικὴ, ἐν προτιμάσει δὲ κ. Σενόπουλος.

Λ. ΣΙΓΑΝΟΣ

ΑΙΓΑΙΟ ΤΗ ΜΙΑΔΑΝΤΑ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ ΤΟΥ Reading

Τὴν ἀλικὴ του φορεσία δὲν τὸ φιροῦδε τώρα, γιατὶ είναι τὸ αἷμα κόκκινο, κόκκινο είναι καὶ τὸ κρασί. Κ' εἴταν βαγμένα μὲ κρασί τὰ χέρια του, μ' αἷμα είταν βαγμένα, δταν τονέ βροκανε σιρμά στὴν πεθαμένη, στὴ δύσμοιο την πεθαμένη. Τὴν διαπούδε καὶ στὸ κρεβάτι της τὸ σκότωσε μὲδρα.

Τώρα μαζὶ μὲ τοὺς ἀλλούς τὶς κακούργους περπατοῦσε φορώντας μιὰ σταχτιά ξεθωριασμένη φορεσία κι' ἔνα καταδίκου κατικέτο στὸ κεφάλι.

ούρανδες τῷ φυλακισμένων, καὶ σὲ κάθε σύγνεφο ποὺ διάβαινε κι' ἀρμένιζε μ' ἀρματωδία ἀσημένια.

Βρεσκόμουν μαζὶ μ' ἄλλες βασανισμένες ψυχὲς σ' ἄλλη τῆς φυλακῆς ἀδέλη καὶ στοχαζόμουνα ἀν εἶναι μικρὸν ἡ μεγάλο τούτου τοῦ ἀθυώπου τὸ φται-ξιγό, διὰ μιὰ φωνὴ πίσω μους σιγοειπε—'Α φτὸς ὁ ἀθρωπὸς τὸν φέρει μαστιχήν.

Χριστέ! Μοῦ φάνηκε πῶς κι ἀφτοὶ τῆς φυλακῆς οἱ τῆς ξένου σείστηκαν καὶ πῶς ὁ πάνου ἀπ' τὸ κεφάλι μουσ οὐρανὸς γίνεται μιὰ περικεφαλαῖα ἀπ' ἀταξίαν καθέτο. Κι ἀν κ' εἰμιν κ' ἔγω μιὰ βα-σανισμένη ψυχὴ, δὲν μποροῦσα νὰ αιστανθῶ τὰ δικά μου βάσανα.

'Εμαδα μονάχα ποιά σκέψη τὸν κυνηγοῦσε καὶ τάχυνε τὰ δικατά του καὶ γιατὶ ἀντίκρυζε τὴν φκι-σισμένη ἀδιάντηστη λάμψη τῆς μέρας μὲ τόδο λα-χτιρισμένη ματιά. 'Αφτοὶς ὁ ἀθρωπὸς σκότωσε τ' ἀγαπημένο του καὶ γι' ἀφτὸν ἐπρεπε νὰ πεθάνῃ.

Μίθετέ το δλοι, κάθε ἀθρωπὸς σκοτώνει κειδὸν π' ἀγαπάει. 'Ιλλοι τὸ κάνουν μὲ μιὰ δυχτητας ματιά, ἀλλοι μὲ λόγια χαρεφτικά, ὁ κιοτῆς μ' ἔνα φίλι, ὁ λεβέντης μὲ τὸ σπαθί του.

'Άλλοι σκοτώνουν τὸν δικατά τους δταν είναι νέοι, ἀλλοι δταν είναι γέροι, μερικοὶ τὸν πνίγουν μὲ τοῦ πόθου τὰ χέρια, ἀλλοι μὲ τὰ χέρια τοῦ χρυ-σαφιοῦ. Οἱ διαλεκτοὶ τραβῶνται τὸ μαχαίρι, γιὰ νὰ μὴν ἀργάσουν νὰ κρυώσουν οἱ νεκροί.

'Ένας ἀγαπάει πολὺ λόγο, ἀλλοι γιὰ πολὺν και-ρό Πουλᾶν κι ἀγοράζουν τὸν δρωτα. Κάποτε κά-νει κανεὶς τὸ κακὸ μὲ πολλὰ δάκρυα κι ἀλλοτε δὲ βγάζει οὔτε ἔνα ἀναστεναγμό, γιατὶ καθένας μας σκοτώνει κειδὸν π' ἀγαπάει χωρὶς καὶ καθένας μας νὰ πρέπῃ νὰ πεθάνῃ.

Δὲν πεθάνει ἔναν δτιμὸ θάνατο μιὰ ἀχριστη καὶ μάρροι μέγα δὲν δει γύφω ἀπ' τὸ λαιμό του τὸ δεργάμενο κόρπο, οὔτε τὴν μάσκα στὸ πρό-σωπο· δὲ νιώθει κάτω ἀπ' τὴν μανίδα τὰ πίδια του στὸ κενό.

Δὲν καθέται μαζὶ μ' ἀθρωπὸνς ἀλλούς ποὺ με-ρόνυχτα τὸν παραφυλᾶνε, ποὺ τὸν παραφυλᾶνε δτα θέλει νὰ κλάψῃ ἡ δτα δοκιμάζει νὰ κάνῃ τὴν προσεφκή του, πινὲ τὸν παραφυλᾶνε μὴν τύχῃ κι ὁ ἰδιος κυρφοκλέψῃ ἀπὸ τὴν φυλακὴ τὴν μπουκιά της.

Δὲ σπικώνεται τὴν ἀδηγὴ γιὰ νὰ δῆ τρομερὲς μερ-φὲς μαζεμένες στὸ κελάτι του, τὸν ἀσπροντυμένο τρεμολιάγυ παλᾶ, τὸν ἀσττνόμο μὲ τὴν τοπική του ἀπίτηροτητα καὶ τὸν δλόμευρα καὶ πισημα-ντυμένο διωκτηνή ποὺ μὲ τὸ κιτρινιασμένο τὸ πυρ-σωπο σοῦ λέει νὰ μηδὲν τῆς στεγνῆς Κρίσης.

Δὲ σπικώνεται μὲ μιὰ γλυπγορούσνη ποὺ σοῦ δα-γίζει τὴν καρδιὰ γιὰ νὰ ξαναντυθῇ τὰ φούχα τοῦ καάτιδην, ἐνῶ ἔνας χοντροκομένος ἀθρωπός, δι-γιατρός τῆς φυλακῆς, τὸν παραμονεύει καὶ σπιειώ-νει κάθε ἀλλόκοτη κίνησή του καὶ κάθε νεβρικό του

Μὰ ἡ χαδδούκω⁽⁴⁾ κι ἀστόμωτη γυναίκα ἔχει πάρει πιὰ τώρα καιρὸν καὶ φουρκίζεται πιότερο : ἀπαρατάει τὸ λίγνισμα καὶ σέρνεται σὰ φρενιασμένη στὸν τρύπιο πλάτανο σύρριζα· μπρουφιάζεται στα-θροπόδι στὰ λιχνίδια χάρμου καὶ κουνάει ὀλοένα τὸ κεφάλι σὰ νὰ φορείται.

Κι δι γοργὸς ἀγερας σαρώνει κι ἀνεμίζει τρεῖς τὸν τόπο γύρω της μὲ τὰθώρητο δουκάλι του. Τὰ παμπόνηρα χωριατόπουλα ἔχουν συμαζωχτεῖ λαχα-νισμένα παραπέρα καὶ φαντάζουνε μέσα στάπιόσκιο μαθρειδερὰ κι ἀργασμένα στὸν κάματο μὲ λερωμένα ποδάρια ποὺ δὲ λένε νὰ στηματήσουν λίγο κι ὅλο σαλίθουν γοργά· σκύδουνε στὸ πλάχη· καὶ μπεζογε λοῦν ἀπὸ κρυφά σὰ νὰ ντρέπουνται· κιλωθογυρούσνη ὑστερα πεταχτά, σ' ὅλες τὶς μεριές τὰ δλάνοιχτα κι ἀπειράχτα μάτια ποὺ ἀκόμα δὲν ἔχοισε νὰν τὰ φλογίζει καὶ νὰν τὰ τσιμπλικίζει· τὸ διαβολεμένο πιοτὶ καὶ ἡ σκλαβίτη τῆς ἔπιχης δουλιάς· ρίχνουν ἀπὸ σῖσι κανέναν πόντο καὶ βρέσουν καθεῖ λίγο κι ἀλλη φωτιά στὰ στεγνὰ καὶ ζεραμένα ξύλα.

Καὶ ἡ Γκέληνη καμπουριάζει, καθὼς είναι· στρω-μένη, τὸ μαλακό καὶ γιομάτο κορμό της καὶ κάθε-

τίναγμα, στρεφογυρίζοντας στὸ χέρι του ἔνα δολοῖ ποὺ τ' ἀδύναμό του τίκ-τίκι μοιάζουν σὰν κούφιες χτυπίες κάπιου τρομεροῦ σφυριοῦ.

Δὲ νιώθει ἀφτὴ τὸ φοβερὸν δίψα νὰ καὶ τὸ λαι-μό του, ποιχοὶ περάσον διπόγιας μὲ τὰ χοντρὰ πέτσινα γάντια του ἀπ' τὴν καφασωτὴ τῆς φυλακῆς δύρα, καὶ τόνε σφιχτοδέση μὲ τρία λουριά, γιὰ νὰ μὴ νοιώσῃ ποτὲ πιὰ δίψα στὸ λαιμό του.

Δὲ σκύβει γιὰ ν' ἀκούσῃ τὸν ψαλμὸν τῆς νεκρι-κῆς ἀκολουθίας, τὴν στιγμὴν ἐκείνη ποὺ ἡ τρομάρα τῆς φυχῆς του τόνε βεβαιώνει πῶς δὲν εἶναι πεθα-μένος. Δὲν ξαπλώνεται ὁ ἰδιος μέσος στὸ νεκροκρέ-βατο του μπαίνοντας στὸ μάρρο ἀμάξι, ποὺ φέρνει τοὺς ἀπελπισμένους στὸν κρεμαλά.

Δὲ ρίχτει τελεφταία στὸν οὐρανὸν ματιά ἀνάμεσα ἀπ' τὴν μικρὴν τσαμωτὴ σκεπὴ. Δὲν παρακαλάει μὲ πετρωμένα χεῖλια ἡ ἀγωνία του γλυπτορά νὰ περά-σῃ, οὔτε νιώθει στὸν ἀνατριχιασμένο του μάγουσο τοῦ Γιούδα τὸ φίλι.

ΟΣΚΑΡ ΟΓΑΓΙΛΔ

Η ΜΑΥΡΗ ΚΑΡΔΙΑ

(Βλάχικο λαϊκὸ τραγούδι)

Μιὰ καρδιὰ είτανε μαύρη ἡ φτωχὴ,
Καὶ τίποτε δὲν μποροῦσε νὰ τὴ λευκάνη.

'Αδικα ἡ ἀμοιρὴ καρδιὰ

Παρακαλάει τ' ἀσπρὰ περιστέρια

Μὲ τὰ φτερά τους νὰ τὴν γγίζουν μιὰ στιγμή.

Τ' ἀσπρὰ περιστέρια, ποὺ τὴν συμπονοῦσαν,

'Αφιναν περνῶντας τὰ φτερά τους νὰ τὴν γγίζουν,

Μὰ ἡ ἀμοιρὴ καρδιὰ ἔμενε πάντα μαύρη.

Παρακάλειε τὸ φεγγάρι κι ἐκεῖτο τὴν κοίτας δσο

[μποροῦσε,

Μὰ ἡ φτωχὴ καρδιὰ δμιεῖ πάντα μαύρη.

Καὶ τὸ νερό του ποταμοῦ τὴν ἔπλετε,

'Οπως τὰ λιθαράκια τῆς ἀσπροποταμίας

Καὶ ἡ βροχὴ ἐπεφτει πάνω της δπως στὰ οτάρια,

Καὶ ὁ ἥλιος ἀκόμη ἐλυπταν τὴν ἀμοιρὴν καρδιά.

Μιὰ μέρα μιὰ κάτασπρη καρδιὰ

'Εγγιξε τὴν καρδιὰ τὴν μαύρη.

'Η μαύρη ἔσπα τ' ἡ καρδιά, μὰ είταν δοποη ποὺν

[φαγίση

Καὶ τὰ κομμάτια της είταν λευκότερα ἀπὸ φτερά

[περιστεριοῦ.

Μιὰ καρδιὰ είτανε μαύρη, ἡ φτωχὴ

Καὶ τίποτε δὲν μποροῦσε νὰ τὴ λευκάνη.

Μετάφραση ΣΤΑΘΗ ΚΑΡΑΒΙΑ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὸν 'Ελλάδα' Δρ. 10. — Γιὰ τὸ 'Εξωτερικό' Φρ. 10.

20 λεφτά τὸ φύλλο λεφτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στὰ κιόδικα τῆς Ηλατείας Συντρο-ματος, 'Ομόνοιας, 'Υπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιόδρομου ('Οθθαλμιατρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου ('Ομόνοια), στὸ καπνοπω-λεῖο Μανωλακάκη (Ηλατεία Στουνάρα, 'Εξάρχεια, στὰ βιβλιοπωλεῖα 'Εστίας' Γ. Κολάρου καὶ Σακέ-του (δόδος Σταθίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλῆ).

Η συντρομή πλεγώνεται μπροστὰ κ' εἶναι ἐνδε-χρόνου πάντα.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ

ΚΑΙ

ΠΡΑΜΑΤΑ

Ο ΜΙΧΑΣ

κρυβότανε στὸ Γυμνάσιο τῆς Νεάπολης. 'Ένας φοβερὸς φοιάς ποὺ τὸν κυνηγοῦσε λνσασμέ-νη ἡ Ηλατεία καὶ ποὺ ρεζίλεντανε μὴν κα-τορθώνοτας νὰν τὸν πιάσει, κρυβότανε μέρες καὶ μέρες μέσα στὴν Ἀδήνα καὶ μάλιστα σ' ἔνα δημόσιο χτίσιο, σ' ἔνα σκολειό. Καὶ τὸν ἔποντε δὲν ἐπιστάτης τοῦ σκολειοῦ ποὺ εἶτανε φίλος του, γιατὶ εἶχανε γνωριστεῖ στὴ φυλακὴ — γιατὶ κι ὁ ἐπιστάτης τοῦ σκολειοῦ ποὺ πά-ρει αὐτὴ τὴ θέση εἶχε σκοτώσει ἀνδρωπο κ' εἶχε μείνει καὶ λόγου του, σὰν τὸ Μήγα, δένα κρόνια στὴ φυλακή.

Η ἀνάκριση ποὺ ἀνακάλυψε ποὺ κρυβό-τανε δὲ Μίχας, ἔχει τώρα κι ἄλλη μιὰ μεγάλη ὑποχρέωση ἀπέναντι τῆς κοινωνίας, νὰ μάθει καὶ νὰ μᾶς πεῖ ποιός κύριος βουλευτής ἡ κομ-

βούν διόλενα ;... Ποιά μάννα λύξα⁽⁵⁾, τοὺς ἔχει βυζά-ξει ;... Σὲ ποιά μπόρα νὰ πρωτοδυνέσω⁽⁶⁾ καὶ ποὺ νὰ πρωτοστήσω τὸ κορμό μου ἡ καψερή ;... Κάποτε, σὰ δὲ βρέσκω ἄλλη δουλιά, καθούμαι στὴ μέση τῆς ἀβλής μου καὶ συλλογιέμαι τὸν κακόγνωμο τὸ κό-σμο, σὰ νάγναντέω μαθροσκούληκα μπροστά μου λιμαγένε